

ADİYAMAN ÇEVRESİ:

Palanlı Kaya Sığınağı: 1938'de E. Pittard, Ş.A. Kansu ve H.Z. Koşay tarafından bulunmuş ve tanıtılmıştır. Bu kaya sığınağının duvarında kazıma tekniğiyle yapılmış şematik hayvan figürleri saptanmıştır. Resmin olduğu kayalık 1938'den sonra birçok kişi tarafından aranmış, fakat bulunamamıştır. E. Anati bulduğu Keçiler mağarasında bu resimlerin olmadığını söylemektedir. Resimler değişik araştırmacılarca değişik dönemlere tarihlenmektedir.

Keçiler Mağarası: Adıyaman İl merkezinin 6-7 km. kuzeydoğusunda, Büyük ve Küçük Pirun (Pirin) köylerinin 3 km kuzeyinde, Palanlı köyüne gelmeden 2 km önce, olasılıkla Gebel köyü hizasında Palanlı vadisinde yer almaktadır. Keçiler mağarası iki ağızlıdır. 20 m. uzunluğunda, 5-10 m. genişliktedir. Resimlerin, mağara ağzının küçük olduğu bir yerde ve Değirmendere çayının aktığı Palanlı vadisine hâkim bir konumda olduğu anlaşılmaktadır. E. Anati, bu mağarayı Palanlı mağarası ismiyle anmaktadır. Mağara 1968 yılında, yöreye Pittard'ın Palanlı-Pirun kaya sığınağındaki resimleri görmek için giden Anati tarafından ilk defa saptanmıştır. Daha sonra 1970 yılında Bostancı tarafından araştırılmıştır. Anati keçiler mağarasında kazıma tekniğinde en azından 45 figür olduğunu belirtmektedir. Bu resimlerin mağaranın iç kısmında, doğu duvarında yer almaktadır. Çoğu keçi resimleridir. Anati bu resimlerin 4 farklı safhada çizildiklerini iddia etmektedir. En eski evreyi Epi-paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Bostancı ise bu çevrede Aurignacien kültüre dayanarak Üst Paleolitik Çağ'a tarihlemektedir. Mağara içinde kazı yapılmamıştır. Ayrıca araştırmacılar yontmataş aletler ele geçirememişlerdir. Mağara önündeki terasta da yontmataş aletlere rastlanmamıştır.

AKDENİZ BÖLGESİ

Bu bölgemizde Paleolitik Çağ açısından iyi araştırılmış bölgelerimizdendir. Bölgenin doğusundan batısına kadar çok sayıda Paleolitik sit bilinmektedir. Özellikle bölgenin Toroslar silsilesinde bulunan mağara ve kaya sığınakları zengin bir görünüm arz eder. Bölgenin pleistosen dönemdeki ekolojik koşulları da palaeolitik insanların ilgisini çekmiş ve çok sayıda mağara paleolitik dönemde iskan görmüştür. Bölgenin mağara oluşumları açısından zenginliğine karşın, arkeolojik kazı yapılan mağara sayısı son derece azdır. Bölgede en iyi araştırılmış iller, batıda Antalya, doğuda ise Hatay İlleri ve çevreleridir. Daha az olarak ise Kahramanmaraş, Mersin ve Isparta İlleri araştırılmıştır.

KAHRAMANMARAŞ ÇEVRESİ: 1959 yılında Kökten'in Kahramanmaraş ve çevresinde yaptığı prehistorik araştırmalar, Kahramanmaraş'ın Paleolitik dönemi hakkında ilk bilgileri vermiştir. Kökten bu çevrede Gani Dağı civarındaki düzlüklerde alt ve orta Paleolitik Çağ'a tarihlenebilecek aletler bulunduğunu belirtmektedir. Bu çevrede yapılan araştırmalar bölgenin mağara yerleşimi açısından önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Kahramanmaraş'ın 38 Km. kuzeybatısında Döngel Köyü yakınında çok sayıda mağara bulunmaktadır. Genelde Döngel Mağaraları olarak bilinen bu mağaraların arasında en önemlileri Yağlak ve Direkli mağaralarıdır. Ayrıca Orta, Güvercinlik, Develik, Örülü, Yassıkarınca, Tütünlü ve İslî adında daha pek çok mağara bu yöreden bilinmektedir.

Direkli Mağarası: Döngel Köyü yakınındadır. İlk defa 1958 yılında bulunan mağarada 1959 yılında Kökten tarafından bir deneme kazısı yapılmıştır.

Kökten kendi gayretleriyle mağaranın ağız kısmına yakın bir yerde 3x4 m. boyutlarında bir deneme (sondaj) çukuru açmıştır. Tabakalanması şöyledir:

- I. Tabaka:** Yaklaşık 80-100 cm. kalınlığındadır. Değişik dönemlere ait karışık buluntular vermiştir. Siyah, küllü ve taşlı bir tabakadır.
- II. Tabaka:** Toprak rengi kırmızıdır. İçinde ocak yerlerini gösteren küllü cepler vardır. Bu tabaka içinden çıkan buluntulara dayanılarak Kökten tarafından Üst Aurignacien (Üst Paleolitik Çağ'ın sonu)'e tarihlendirilmiştir.

Kazıda 175 cm. derinliğe inilmiş ancak ana kayaya ulaşılammıştır. Paleolitik Çağ'a

tarihlenen tabakadan çıkan yontmataş aletler hakkında çakmaktaşıdan yapılmış dilgiler, deliciler, kalemler, kazıyıcılar ve çekirdekler bulunur. Ayrıca mikrolitik aletlerin bulunuşu Üst Paleolitik sonrası dönemleri akla getirmektedir. Taş aletlerin yanı sıra bız gibi kemikten yapılmış aletlere de rastlanmıştır. Faunal kalıntılar zengindir. Bunlar arasında ayı, köpek, öküz, geyik, domuz ve kunduz kalıntıları vardır.

Yağlak Mağarası: Döngel Köyü yakınındadır. Aynı yıl Kökten Yağlak mağarasında da bir deneme sondajı açmıştır. 3x4 m. boyutlarında açılan açmadan dolgu kalınlığının 4 m. olduğu anlaşılmıştır. Tabakalanması şöyledir:

- I. Tabaka:** Mağaranın bu günkü yüzeyinden itibaren 110 cm. kalınlığındadır. Siyah renkte killi ve gübreli gevşek bir toprak yapısına sahiptir. Tabakanın buluntuları karışıktır.
- II. Tabaka:** 100 cm. kalınlığındadır. Kökten'e göre Neolitik Çağ çanak-çömlek parçaları veren bir tabakadır.
- III. Tabaka:** 66 cm. kalınlığındaki en alt tabakadır. III. Tabakada çanak-çömlek parçalarının kaybolduğu görülür. Bu tabakada çakmaktaşıdan yapılmış mikrolitli Aurignacien aletler bulunmuştur. Ana kayaya ulaşıp ulaşamadığı belirtilmemektedir. 1960-61 yıllarında ise bölgede yeni bir çalışma yaptığından bahseden Kökten yine ayrıntılı bilgi vermemektedir. Bu yeni çalışmalarla Yağlak mağarasının Üst Paleolitik ve Neolitik tabakalar arasında Karain ve Öküzini'ndeki gibi bir geçiş tabakasına rastlandığı anlaşılmaktadır.

III. Tabakadan bulunan çakmaktaşı aletlerin tipik Aurignacien aletler olduğunu ifade eden Kökten bunlar hakkında ayrıntılı bilgi vermemektedir. Bu açıdan buluntuları şüphe ile Üst Paleolitik Çağ'ın sonuna, Epi-paleolitik başına tarihleyebiliriz. Bu aletler arasında uzun uçların, dilgi kazıyıcıların, Font Robert ve Gravette biçimli uçların var olduğu söylenmektedir.